

Motion till riksdagen 2006/07:N338

av **Per Bolund m.fl. (mp)**

Vattenfall AB

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vattenfalls affärsidé ska vara att förvalta vattenkraften och i övrigt producera el och energitjänster på ett sätt som överensstämmer med Sveriges av riksdagen antagna miljö- och energipolitik, att inom denna ram tjäna kunderna genom god leveranssäkerhet och låga priser och att långsiktigt ge god utdelning på kapitalet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den tyska verksamheten, Vattenfall Europe, bör säljas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Vattenfalls polska verksamhet, Vattenfall Poland, bör säljas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vattenfalls svenska kärnkraftsverksamhet bör skiljas ut som ett eget bolag och att Vattenfall där köper ut minoritetsägarna i Forsmark och Ringhals, men avyttrar sin andel i Oskarshamnsverket.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utreda möjligheterna att organisera om Vattenfalls kvarvarande verksamhet på ett sätt som befrämjar konkurrens och transparens.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vattenfall bör få ett tydligt mål att minska sina växthusgasutsläpp varje år.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Vattenfalls budget för lobbying ska särredovisas och hållas på en rimlig nivå och att Vattenfall bör lämna lobbyorganisationer som Svensk Energi, Fjärrvärmeföreningen och Svenskt Näringsliv.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdagens näringsutskott ska ha möjlighet att samråda med regeringen och med de ledamöter som regeringen nominerar till Vattenfalls styrelse.

Fel! Okänt namn på

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige ska verka för att EU av konkurrensskäl bör motsätta sig den ökande koncentrationen på den europeiska elmarknaden.

Motivering

Skälet för att staten ska äga Vattenfall måste vara att man vill något med det, till exempel att minska miljöpåverkan, eller förhindra något genom sitt ägande, till exempel oskäligt höga priser eller låg leveranssäkerhet. Vinsten bör komma i tredje hand, fast det givetvis inte vore acceptabelt om bolaget skulle gå med förlust.

Miljöpartiet anser att Vattenfalls affärsidé ska vara att förvalta vattenkraften och i övrigt producera el och energitjänster på ett sätt som överensstämmer med Sveriges av riksdagen antagna miljö- och energipolitik. Vattenfall ska dessutom inom denna ram ge kunderna god leveranssäkerhet och låga priser. Med ovan givna förutsättningar ska Vattenfall slutligen också ge långsiktigt god utdelning på kapitalet.

Vattenfalls engagemang i fjärrvärme, torvbrytning och ibland även naturgas anser vi bidrar till svårigheterna att kontrollera såväl från marknaden som från statens sida. Vi kan inte heller se att Kraftvärme och hetvattenpannor ska ses som en del av kärnverksamheten för Vattenfall.

Vattenfalls verksamhet i Tyskland bör avvecklas, då svenska medborgare varken som ägare eller som konsumenter har någon nytta av att Vattenfall driver brunkolsbrytning, kolkraftverk och åldrade kärnkraftverk i Tyskland. Eftersom Vattenfall bara arbetar för mer kärnkraft och mer kolkraft och brunkol är de också till hinder för en hållbar tysk och europeisk energipolitik. Man skulle visserligen kunna tänka sig att i stället försöka styra Vattenfall Europe i en annan riktning, men det är svårt att se varför den svenska staten ska bedriva energi- och klimatpolitik i Tyskland. Däremot är det minst sagt rimligt att den svenska staten ska avstå från att sabotera demokratiskt fattade beslut i andra länder.

Detsamma gäller i princip för den polska verksamheten som därför också bör avyttras.

Mycket talar för att Vattenfall även efter dessa avyttringar skulle behöva delas upp i fler bolag. Elmarknaden är, starkt oligopoliserad. Enbart Vattenfall kan under en sträng köldknäpp kontrollera ca 70 procent av all tillgänglig effekt, inklusive alla importmöjligheter. En uppdelning i en kärnkraftsdel och ett eller flera bolag för vattenkraft, fjärrvärme m.m. skulle gynna konkurrens och transparens. Mycket talar också för att distribution och transport av el, som ju till sin natur är monopolverksamhet, därför bör vara separat organiserad.

Det finns emellertid nog med erfarenhet av stora och illa genomtänkta omorganisationer, och därför krävs ett gott beslutsunderlag innan riksdagen fattar specifika beslut om hur Vattenfall ska vara organiserat.

Fel! Okänt namn på

Vattenfall tilldelades i 1997 års energipolitiska beslut en strategisk roll för omställningen av det svenska energisystemet. Detta har inte styrt Vattenfall alls, tvärtom har Vattenfall hundrafaldigt sina koldioxidutsläpp, och fortsatt att öka dem från 2004 till 2005, och ökat sitt kärnkraftsinnehav i Tyskland. Bolaget har också försökt att öka de svenska koldioxidutsläppen med ett par miljoner ton per år genom planerna på att bygga om det oljeeldade reservkraftverket i Stenungsund för helårsdrift. Genom köpet av Uppsala energi har Vattenfall blivit en stor aktör för torv. Genom program för livstidsförlängning och effekthöjning har Vattenfall klart markerat att man inte vill avveckla kärnkraft. Däremot har bolaget tills nyligen varit ytterst försiktig med att satsa på vindkraft.

Riksdagen och Riksrevisionen har vid flera tillfällen kritiserat regeringen för bristande styrning av Vattenfall. Det finns i princip två sätt att styra ett företag, från kunderna och marknaden eller från ägarmakten.

Vattenfall har i stort sett styrt sig självt, som om ledningen var ägare, när det var affärsdrivande verk, när det blev bolag, under den reglerade elmarknaden och under den avreglerade elmarknaden. Varken marknad eller ägare har haft någon makt att påverka ledningens agenda, annat än i någon mån genom ägarens avkastningskrav.

Det är alltså inte lätt att styra Vattenfall. Men precis som alla andra ägare måste staten ta sitt ansvar. Styrelsen ska styra. Styrelsen ska bestå av personer med integritet och relevant kunskaper, däribland om miljö. För att försäkra sig om detta anser vi att riksdagens näringsutskott ska ha möjlighet att samråda med regeringen kring och med de ledamöter som regeringen nominerar till Vattenfalls styrelse.

Påverkan ska inte gå åt andra hållet, från Vattenfall till politiken. Vattenfall ska hålla sin lobbying på låg nivå och redovisa den separat. På grund av Vattenfalls storlek bör företaget lämna organisationerna Svenskt Näringsliv och Svensk Energi, som båda har ägnat mycket kraft åt att motarbeta kärnkraftsavveckling och alla former av seriös klimatpolitik.

Genom att dela upp Vattenfall i mindre delar skulle regeringen också markera avstånd till uppfattningen att det är oundvikligt att den europeiska elmarknaden domineras av tre eller fyra ”spelare”. Det är inte nödvändigt, det är inte till fördel för konsumenterna, det är inte till fördel för demokratin och det är inte till fördel för miljön. Vi vill därför att Sverige både i handling och som politisk linje ska driva en antimonopolistisk linje inom EU.

Stockholm den 31 oktober 2006

Per Bolund (mp)

Tina Ehn (mp)

Jan Lindholm (mp)

Karin Svensson Smith (mp)

Mikaela Valtersson (mp)